

О. В. Прокоф'єва,
аспірант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНОЇ РЕЦЕСІЇ

O. Prokof'eva,
postgraduate, Taras Shevchenko National University of Kyiv

UKRAINIAN REINSURANCE MARKET ANALYSIS DURING GLOBAL RECESSION

У даній статті здійснюється аналіз перестрахового ринку України та визначаються його основні показники, зокрема розглянута частка страхової премії, яка передана перестраховикам; проаналізовано виплати страхового відшкодування перестраховиками; здійснено аналіз вхідного та вихідного перестраховування та визначено основні завдання українського ринку перестраховування.

In this article Ukrainian reinsurance market is profoundly analysed and key indicators, share of insurance bonus assigned to insurer in particular, are defined; insurance compensation payout by reinsurers are analysed as well as incoming and outgoing reinsurance and main objectives of Ukrainian reinsurance market are defined.

Ключові слова: перестраховування, страхова премія, передана перестраховикам, виплата страхового відшкодування перестраховиками, вхідне перестраховування, вихідне перестраховування.

Key words: reinsurance, insurance bonus assigned to insurers, insurance compensation payout by reinsurers, incoming and outgoing reinsurance.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах економічної нестабільності у світі в цілому та в Україні, зокрема при розгляді питання щодо збалансованого розвитку економіки держави та її подальшого розквіту все більше зростає роль ринку перестраховування, який в свою чергу є одним із найбільш капіталізованих серед інших небанківських фінансових ринків. Перестраховування є необхідною умовою забезпечення фінансової стабільності страхових операцій та нормальної діяльності будь-якого страхового суспільства, тому в сучасних умовах розгляд даного сегмента фінансових ринків є досить актуальним.

Сучасний український ринок перестраховування стикається з досить суттєвими і глибокими проблемами, які гальмують його розвиток. Особливістю страхового ринку України є невелика доля у складі світового ринку, кількість страховиків постійно збільшується, але більшість із них має незначний обсяг активів, тому вони повинні передавати свої зобов'язання у перестраховування іноземним страховикам.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні основи та аналіз сучасного ринку перестраховування в Україні досліджують у своїх працях такі українські та зарубіжні вчені: Базилевич В.Д., Внукова Н.М., Гаманкова О.О., Жеребко А.Є., Залєтов О.М., Заруба О.Д., Клапків М.С., Котлобовський І.Б., Куліков С.В., Орланюк-Малицкая Л.О., Осадець С.С., Пікус Р.В., Черно-ва Г.В., Федорова Т.А., Шумелда Я., Юлдашев Р.Т. та

інші. Проте залишаються невирішеними певні питання, які стосуються збільшення місткості українського ринку перестраховування, забезпечення прозорої звітності українських страховиків (перестраховиків) згідно з міжнародними стандартами, забезпечення достатнього рівня платоспроможності у разі настання страхового випадку тощо.

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є розкриття місця перестраховування у вітчизняному страховому бізнесі на сучасному етапі розвитку, теоретичне обґрунтування місця перестраховування в системі страхових відносин, а також визначення основних методологічних підходів до вдосконалення перестрахової діяльності в Україні з урахуванням накопиченого світового досвіду та розробка практичних рекомендацій щодо ефективного розвитку вітчизняного ринку перестраховування. Досягнення поставленої мети здійснювалося шляхом постановки та вирішення наступних завдань: розкриття основних тенденцій і перспективних напрямів розвитку вітчизняного перестрахового бізнесу; розкриття місця перестраховування на вітчизняному страховому ринку та визначення основних шляхів розвитку українського ринку перестраховування; розробка практичних пропозицій щодо вдосконалення в Україні перестрахової діяльності та державного регулювання цієї діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На українському ринку страхування професійно займаються перестраховування лише декілька пере-

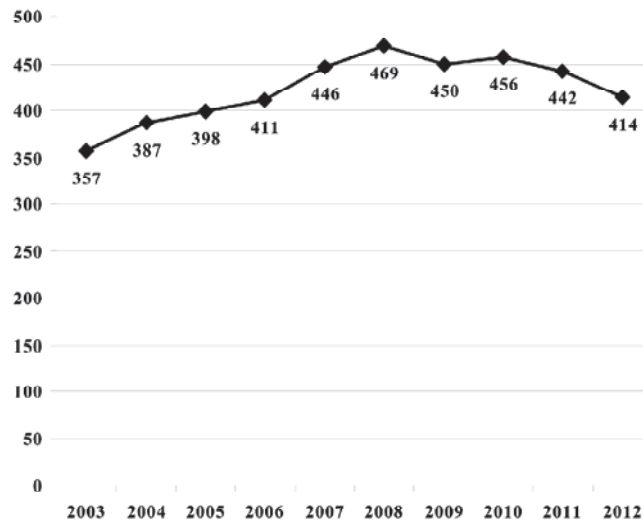

Рис. 1. Кількість страхових компаній у Державному реєстрі фінансових установ у 2003–2012 р.

Джерело: складено автором на основі даних [5].

страхових компаній, серед яких можна виділити ЗАТ "Скіфія Ре", ЗАТ "Страхова та перестраховальна компанія "Прометей", ТДВ "Страхова та перестраховальна компанія "Впевненість-Безпека", інші страхові компанії займаються перестрахованням лише частково, бо це потребує вагомих фінансових вкладень [1]. На рис. 1. висвітлена загальна кількість страхових компаній, які займаються страхуванням та перестрахованням.

На графіку видно, що до 2008 року кількість страхових компаній щороку збільшувалася, бо цьому сприяла стабільна економічна ситуація в країні і страхові компанії могли стабільно здійснювати операції страхування та перестраховання. Але з настанням економічної кризи у 2008 році певні страхові компанії не змогли втримати лідируючі позиції на ринку та збанкрутували. На сьогоднішній час ринок страхування та перестраховання представляють лише 80 — 100 страхових ком-

Таблиця 1. Частина страхової премії, передана перестраховикам у 2003–2012 рр.

Роки	Валова премія, млн грн.	Страхова премія, передана перестраховикам, млн грн.	Частка перестраховання %
2003	9135,3	5417,2	59,3
2004	19431,4	11658,9	60
2005	12853,5	6041,2	47
2006	13829,99	5621,6	41
2007	18008,2	6423,9	36
2008	24008,6	9064,6	38
2009	20442,1	8888,4	44
2010	23081,7	10745,2	47
2011	22694,0	5906,2	26
2012 (9 міс.)	22065,0	1976,3	9

Джерело: складено автором на основі даних [5].

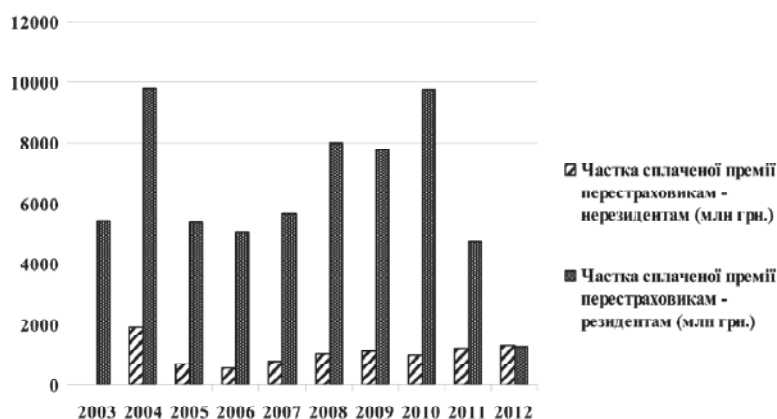

Рис. 2. Частина надходження страхової премії до перестраховиків — резидентів та нерезидентів у 2003–2012 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [5].

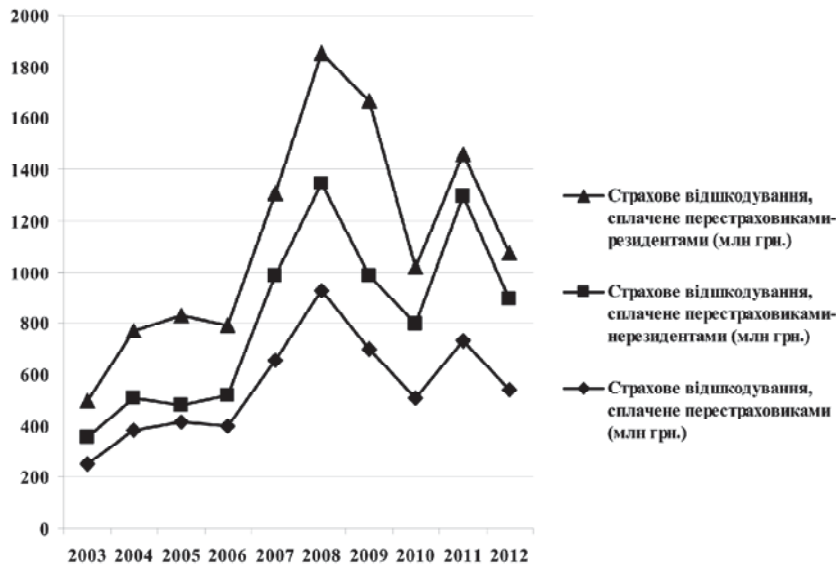

Рис. 3. Виплата страхового відшкодування перестраховиками, в т.ч. резидентами та нерезидентами у 2003–2012 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [5].

паній, які майже повністю охоплюють страховий ринок України.

Перестраховання є похідним від страхування, тому особливості розвитку страхового ринку в основному відображаються і на ринку перестраховання. Розглянемо частку страхової премії, яка передана вітчизняним перестраховикам (табл. 1).

На основі даних таблиці 1 можна побачити, що страхові компанії, які здійснюють перестраховання, значно зменшили його обсяги під час та після економічної кризи. У 2012 році частка страхової премії, переданої у перестраховання становила лише 9 %, що є доволі поганим результатом, якщо порівнювати з попередніми роками.

Під час аналізу сучасного ринку перестраховання розглядають такі показники, як частина страхової премії, яка надходить до резидентів та нерезидентів. На рисунку 2 наведені дані, які дозволять визначити частку перестраховання як на вітчизняному ринку, так і за кордоном.

За досліджуваний період страхові та перестрахові компанії здійснювали перестрахові операції в перестраховиків — резидентів, що свідчить про те, що українські страховики мають достатню фінансову спро-

можність для виконання своїх зобов'язань. Частка перестраховання в нерезидентів досить мала та стабільна протягом досліджуваного періоду, тобто надвеликі та катастрофічні ризики українські страховики перестраховують на російських на західних страхових ринках.

Основним показником, який характеризує перестраховий ринок є показник виплат страхового відшкодування перестраховиками (резидентами та нерезидентами) та його динаміка.

Виплати перестраховиків кожен рік збільшуються, бо збільшується рівень перестраховувальних премій, виняток становить тільки 2010 рік. У цьому разі відбулося зменшення виплат страхового відшкодування внаслідок економічної кризи 2008—2009 років і, відповідно, зменшення рівня перестраховувальних премій (рис. 3).

Так, до економічної кризи відбувалось поступове збільшення страхового відшкодування, сплаченого перестраховиками, а з 2008 до 2010 року даний показник різко понизився, так як вітчизняні страхові та перестрахові компанії були не спроможні втримати конкурентні позиції в період економічної кризи. В період ремісії компанії знову почали нарощувати свої потужності та збільшувати частку страхового відшкодування.

Таблиця 2. Структура вихідного перестраховання у 2010–2012 рр. (млн грн.)

Вид страхування	2010	2011	2012 (9міс.)
Страхування майна	2959,1 (28%)	1398,3 (24%)	417,6 (23%)
Страхування від вогневих ризиків	1991,7 (19%)	776,9 (13%)	246,9 (13%)
Страхування наземного транспорту	785,4 (7%)	663,0 (11%)	292,9 (16%)
Страхування фінансових ризиків	2233,9 (21%)	936,2 (16%)	224,9 (12%)
Страхування відповідальності перед третіми особами	546,4 (5%)	614,2 (10%)	212,0 (12%)
Страхування вантажів та багажу	1053,2 (10%)	626,8 (11%)	113,5 (6%)
Авіаційне страхування цивільної авіації	200,4 (2%)	181,1 (3%)	165,0 (9%)
Страхування від нещасних випадків	105,1 (1%)	120,7 (2%)	45,8 (2%)
Інші види страхування	870,1 (7%)	588,9 (10%)	123,2 (7%)

Джерело: складено автором на основі даних [5].

Проаналізуємо структуру вихідного перестраховання за видами страхування (табл. 2).

Найбільш ризикованим видом страхування, який передається у перестраховання, є страхування майна. За досліджувані роки дана частка становила від 28% у 2010 році до 23% у 2012 році. Найбільш ризикованими видами страхування також є страхування від вогневих ризиків та страхування фінансових ризиків. Досить вагому частку становлять інші види страхування, до яких входить страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за звичайними та додатковими договорами), медичне страхування (безперервне страхування здоров'я), страхування кредитів, страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій.

Розглядаючи дані види страхування у розрізі 2010—2012 років, можна зробити висновок, що відбулося незначне зменшення ринку перестраховання у 2012 році, порівняно з 2010 роком.

Розглянемо більш детально, в яких країнах здійснюється перестраховання українських ризиків та за яких умов.

Операції з перестраховання ризиків за межами України в останні роки утримують стабільну позицію та мають широку географію ринків перестраховання. Найбільшу частку українських ризиків перестраховують такі країни, як Великобританія, Російська Федерація, Швейцарія та Німеччина. Ці три країни займають лідируючі позиції по частці страхових платежів протягом усього досліджуваного періоду.

В останні роки відбулася значна диверсифікація ризиків страхування та перестраховання, які передаються перестраховикам — нерезидентам. Починаючи з 2008 року українські ризики передаються в перестраховання до таких країн: Казахстан, Польща, Бельгія, Іспанія, Чеська Республіка, Італія, Індія, Ісландія, Нідерланди, Йорданія, Єгипет, ОАЕ та Фінляндія. Така ситуація зумовлена тим, що в даних країнах кращий фінансовий клімат та кращі умови для здійснення перестраховання. Після світової фінансової кризи велика кількість європейських країн зуміли збільшити свої фінансові потужності до такого рівня, щоб брати не тільки внутрішні страхові ризики на перестраховання, а й зовнішні.

ВИСНОВКИ

До основних завдань українського ринку перестраховання можна віднести: удосконалення законодавства, підвищення іміджу українського ринку перестраховання, стандартизацію перестрахованих продуктів, підвищення рівня професіоналізму страхових послуг, збільшення облігаторів та власне формування ринку перестраховання в Україні.

Удосконалення законодавчої бази в області перестраховання дозволить українським страховикам та перестраховикам чітко визначити норми та правила перестраховання та вийти на міжнародний ринок перестрахованих операцій.

Українські страховики (перестраховики) повинні створити позитивний імідж перестраховання, бо воно є гарантією виплати страхового відшкодування у випадку настання страхового випадку.

Просування на українському ринку страхових і перестрахованих програм, розроблених спільно страховиком і перестраховиком. Такий підхід дозволить, по-перше, зро-

бити страховий продукт більш гнучким, різноманітним, повним і комплексним, а по-друге, страхова програма буде мати автоматичний перестраховий захист як на внутрішньому, так і, за потреби, зовнішньому ринку перестраховання. Як наслідок: мінімізація витрат на створення й реалізацію страхових продуктів і операції з перестраховання та можливість одночасного використання такого продукту у всіх структурних підрозділах страхової компанії, особливо в регіональних підрозділах, без додаткового узгодження умов страхування. У результаті такого співробітництва виграє український страховий ринок [4].

Збільшення розмірів і якості облігаторних місткостей, доступних вітчизняному ринку. Ці місткості повинні забезпечувати професійні українські перестрахові і страхові компанії за підтримкою страхових і перестрахових брокерів.

Формування стабільного українського ринку перестраховання з максимальним використанням його внутрішнього потенціалу з метою збільшення вхідних потоків перестраховання від перестраховиків-нерезидентів. Стабільність і прозорість українського ринку перестраховання забезпечать у найближчий час сприйняття й використання його як надійної й стабільної частини світового ринку перестраховання.

Література:

1. Страхування: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. — К.: Знання, 2008. — 1019 с. — (Київському національному університету імені Тараса Шевченка 175 років).
2. Страхование: учебник / Под. ред. Т.А. Федоровой. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Магистр, 2009. — 1006 с.
3. Про внесення змін до Закону України "Про страхування" від 04.10.2001 р. №2745-111: Закон України / Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 7. — С. 50.
4. Волошина А. Прозорість і перспективність українського ринку перестраховання / А. Волошина // Страхова справа. — 2006. — № 1 (21). — С. 26—28.
5. Підсумки діяльності страхових компаній [Електронний ресурс] / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. — Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/734.html> — Назва з екрану.

References:

1. Bazylevych, V.D. (2008), Strakhuvannia [Insurance], Znannia, Kyiv, Ukraine.
 2. Fedorova, T.A. (2009), Strakhovanye [Insurance], Mahystr, Moscow, Russia Federation.
 3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), "On Amending the Law of Ukraine "On Insurance", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), vol. 7., pp. 50
 4. Voloshyna, A. (2006), "Transparency and prospects of Ukrainian reinsurance market", Strakhova sprava, vol. 1 (21), pp. 26—28.
 5. The State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine, "The results of activity of insurance companies", available at: <http://www.dfp.gov.ua/734.html> (Accessed 21 October 2013).
- Стаття надійшла до редакції 21.10.2013 р.*